

Gönderme Tarihi: 19.07.2019

Kabul Tarihi: 25.12.2019

*Bu bir araştırma makalesidir

Üniversitelerde ortak zorunlu derslerin öğretiminde uzaktan eğitim uygulamaları

Öğr. Gör. Nurhayat KOCATÜRK KAPUCU^a
Prof. Dr. Salih UŞUN^b

^a Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi

^b Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özet

Bu çalışmada; 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı itibarıyla Türkiye’de mevcut bulunan 119 devlet üniversitesinin, ortak zorunlu derslerin öğretiminde uzaktan eğitim uygulamaları incelenmiştir. Yükseköğretim kurumlarının resmi web sayfaları taranarak elde edilen veriler analiz edilmiş, bahsi geçen kurumların ortak zorunlu derslerin öğretiminde uzaktan eğitim uygulamaları alanyazından da destek alınarak tartışılmış ve raporlaştırılmıştır. Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak geleneksel alanyazın taraması tercih edilmiştir. Farklı üniversitelerde yapılmış olan araştırma sonuçları da derlenerek, bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutacak veriler tablolar halinde okuyucuya sunulmuştur. Bu araştırma ile elde edilen verilerden, ülkemizdeki devlet üniversitelerinde verilmekte olan ortak zorunlu derslerin, uzaktan eğitim uygulamaları ile sunulmasının gündeme alındığı, UZEMlerin sayısının hızla arttığı, farklı öğrenme yönetim sistemlerinin kullanıldığı ve uygulamaların eş zamanlı-eş zamansız olması şeklinde farklıların bulunduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: uzaktan eğitim, ortak zorunlu dersler, üniversite

Abstract

In this study; distance education applications of common compulsory courses taught in 119 public universities in Türkiye as of the 2018-2019 academic year were examined. The data obtained from official web pages of higher education institutions were analyzed, later discussed and reported with the support of distance education application of common compulsory courses in these institutions. In this study, traditional literature review was preferred as a research method. The results of researches conducted in different universities were also compiled and the data that may shed light on the future studies were presented to the reader in tables. From the data obtained from this research, it is seen that the common compulsory courses offered in public universities in our country are presented with distance education applications were put on agenda, the number of UZEMs increased rapidly, different learning management systems were used and the applications have differences of being synchronous-asynchronous.

Keywords: distance education, common compulsory courses, university

Kaynak Gösterme

Kocatürk Kapucu, N. ve Uşun, S. (2020). Üniversitelerde ortak zorunlu derslerin öğretiminde uzaktan eğitim uygulamaları. *AUAd*, 6(1), 8-27.

Giriş

21. yüzyılda üniversiteler çeşitli sebeplerle geleneksel yüz yüze dersleri çevrimiçi derslere dönüştürmeye veya çevrimiçi derslerle desteklemeye başlamıştır. Çevrimiçi öğrenme ortamları, öğretme ve öğrenme için kendine özgü durumlar oluşturmaktadır. Derslerin sanal sınıflar vasıtasıyla verilmesi, materyallerin öğrenme yönetim sisteminde paylaşılması, elektronik sınavların kullanışlı bir şekilde gerçekleştirilmesi, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının ders yönetim sistemi içerisindeki etkililiklerinin raporlanabilmesi gibi farklı avantajları olan uzaktan eğitim uygulamaları hızlı bir şekilde üniversitelerin gündemine alınmaktadır. Bu çalışmayla, 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılında, ülkemizdeki devlet üniversitelerinde, ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim uygulamaları mercek altına alınarak veriler raporlaştırılmış, bu uygulamalara yeni başlayacak üniversitelere de veri sağlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile ortak zorunlu dersler olarak tanımlanan; Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Bilgisayar, Türk Dili ve Yabancı Dil derslerinin Türkiye'deki devlet üniversitelerinde uzaktan eğitim uygulamaları ile verilme durumlarını incelemek amaçlanmıştır. 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılında, Türkiye'deki devlet üniversitelerinde, ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim uygulamaları mercek altına alınarak, internet sayfaları incelenmiş, telefon görüşmeleri yapılmış, elde edilen veriler bir araya getirilerek raporlaştırılmıştır. Bu araştırmanın asıl amacının yanında, ortak zorunlu dersleri farklı uzaktan eğitim uygulamaları ile veren devlet üniversitelerinden toplanan veriler bir arada sunulurken, bu tarz uygulamalara ileriki dönemlerde yer vermeyi planlayan üniversitelere veri sağlanması da amaçlanmıştır.

İlgili Alanyazın

Bu bölümde uzaktan eğitim, ortak zorunlu dersler ve ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim uygulamaları ile verilmesine yönelik geleneksel alanyazında yer alan çalışmalardan tanımlamalar ve örnekler yer almaktadır.

Uzaktan Eğitim

Uzaktan Eğitim; zamandan ve mekândan tamamen bağımsız bir şekilde öğrencinin ve öğretim üyesinin kampüse gelme zorunluluğu olmaksızın mevcut var olan bilgisayar teknolojileri vasıtası ile tamamen sanal ortamda canlı, görüntülü, sesli olarak derslerin işlendiği, katılımcının istediği zaman bunları tekrar izleyebileceği ve görüntüleyebileceği, günümüz şartlarında eğitim ve öğretimin bilgisayar ortamında geçtiği akılcı, çağdaş, yenilikçi bir eğitim sistemidir(Uşun,2006, Kaya,2002, Bates,2015)

Uzaktan eğitim öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu gerçekleştirebilmek için mevcut teknolojileri pragmatist bir yaklaşımla kullanan disiplinler arası bir alandır(Bozkurt,2017).

Uzaktan eğitim öğretici ve öğrenenin fiziksel olarak farklı mekânlarda olduğu, öğrenimlerini kendi hız ve kapasitelerine göre ayarlayarak, eğitim teknolojilerinden yararlanarak, verimli ve kaliteli bir şekilde öğrenme-öğretme etkinliklerini sürdürebilecekleri bir eğitim sistemidir (Alkan, 1997).

Son yıllarda gerek az gelişmiş ve gelişmekte olan gerekse gelişmiş ülkelerde eğitim sistemlerinin problemlerinin çözümü amacıyla sınıf ortamında yapılan geleneksel eğitim sistemine alternatif eğitim ortamları inşa edilmektedir (Kaya, 2002). Sınıf ortamındaki eğitime alternatif bir yaklaşım olarak düşünülen uzaktan eğitim, kaynak ile alıcıların öğrenme öğretme sürecinin büyük bir bölümünde birbirinden ayrı ortamlarda bulunduğu, zaman ve mekân esnekliği bulunan, kaynak ile alıcılar arasındaki etkileşimin bilişim teknolojileri ile sağlandığı sistematik bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır (Uşun, 2006).

Uzaktan eğitimi yüz yüze eğitimden ayıran özellikler şunlardır(Yenal,2009):

1. Öğretim sürecinin çoğunluğunda öğretmen ve öğrencinin coğrafi açıdan ayrı olması,
2. Öğrenci değerlendirmesinin sağlanmasını içeren eğitim organizasyonunun etkisi,
3. Öğretmen ve öğrenciyi birleştirecek ve ders içeriğini iletcek eğitim medyasının kullanımı,
4. Öğretmen ya da eğitim temsilcisi ve öğrenci arasındaki iki yönlü iletişimin sağlanması,

5. Eğitim ortamının eğitmen, öğrenci ve ders içeriğini bir araya getirmek için kullanılması,
6. Yer ve /veya zamandan bağımsızlığın sağlanması,
7. Öğrencinin eğitmenin etkisi altında olmaksızın kendi istemi ile öğrenmesi,
8. Kişiyeye göre değişken ders sürelerinin söz konusu olması,
9. Uzaktan eğitim sistemi sürekli eğitim olanağı sağlamada etkili bir araçtır.

Ülkemizde uzaktan eğitime yönelik olarak 1990'lı yıllarda sanal sınıf uygulamaları kullanılmış ve hızla yayılmıştır. Sanal sınıf uygulamaları, geleneksel sınıf ortamına alternatif olarak düşünülmüş, bireyler arasında eş zamanlı bilgi paylaşımı sağlayıcı etkisi nedeni ile son derece başarılı olmuştur.

İnternet teknolojisinin eğitimde kullanılmaya başlanması ile bu konuda adeta en uygun düzey olarak görülen yüksek eğitim ilgi odağı olmuştur. Bir yandan hemen her sistemde yaşana arz-talep dengesizliği; öte yandan mevcut bakış açıları ile bile, küreselliğin ya da evrenselliğin en yoğun şekilde hissedildiği bu düzey için, internet teknolojisi, kuşkusuz ideal bir ortam olarak algılanmıştır. Bu nedenle, internetin eğitimdeki uygulamalarında, yüksek eğitim ağırlık kazanmıştır; yüksek eğitimde yeniden yapılanmalara gidilmiştir(Karasar,2004).

Ortak Zorunlu Dersler

Ortak Zorunlu Dersler tüm ön lisans/lisans programlarında ortak olarak yer alan derslerdir. Bu dersler; Yabancı Dil, Türk Dili, Bilgisayar ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi'dir. Yükseköğretim Kanununun 5. Maddesinin i bendinde yer aldığı için "5i Dersleri" olarak da isimlendirilirler. (2019 yılı itibarıyla Bilgisayar dersi ortak zorunlu dersler arasında yer almamaktadır).

Ortak Zorunlu dersler, 1981 yılında yüz yüze eğitim ile başlamış, ancak bu derslerin ilk verildiği dönemden günümüze eğitim sistemimiz sürekli değişikliğe uğramıştır. Teknolojinin hızla gelişmesi ve eğitim ortamlarına biçim vermesi ile ortak zorunlu dersler de bu değişimlerden etkilenmiştir.

Üniversitelerde verilen eğitim, öğrencilere sadece bilgi aktarımı değildir. Üniversiteler, güncel öğretim yöntemlerini ve değişen eğitim sistemlerini takip etmelidir. Çünkü yükseköğretim sisteminin, bilim ve teknoloji üreterek ülkemizin ekonomik gelişimine katkı

sağlayacak nitelikli bireyler yetiştirmesi gerekmektedir. Bu da ancak kaliteli bir eğitim ile sağlanabilir. Üniversiteler, kaliteli bir eğitimde, öğrenci gelişimini sağlarken aynı zamanda, kendi gelişiminden, kendi zihinsel süreçlerinin dönüşümünden sorumludur.

Ortak Zorunlu Dersler ve Uzaktan Eğitim

21. yüzyılda üniversiteler öğrencilere çağdaş bir eğitim verebilmek için teknolojik gelişmeler ışığında yeniden şekillenmeye başlamıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler, üniversitelerdeki eğitim-öğretim faaliyetlerinde, öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarında yeniliklere neden olmuştur. Eğitimde bu yeni şekillenme; entelektüel gelişimi, öğrenmeyi, öğrenci merkezli yeni öğrenme yollarını, sosyal öğrenmeyi ve yaşam boyu öğrenmeyi kapsamaktadır. Uzaktan eğitim de üniversitelerin bu biçim değiştirme sürecinin bir parçasıdır.

Bilgi teknolojilerinin hızla çoğalması ve internet temelli öğretimi gerçekleştirmenin nispeten daha kolay olmasının uzaktan eğitimi yükseköğretimde önemli bir konuma getirmiştir(Karataş, 2003). Ancak uzaktan eğitimin hızla yaygınlaşması sadece teknolojik gelişmelerle sınırlı değildir. 21. yüzyılda uzaktan eğitimin yükselişine sebep olan teknolojik, ekonomik, politik ve sosyolojik etkenlerden bahsetmek mümkündür.

Balaban(2012)'ın yapmış olduğu “Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitim ve Bir Proje Önerisi” isimli çalışmada değindiği üzere; uzaktan eğitim sisteminde örgün eğitimde uygulanabilen herhangi bir programın uygulanması mümkündür. Eğitim Programlarında örgün eğitimde verilmekte olan İngilizce, Türkçe, Tarih gibi ortak zorunlu derslerin çevrimiçi uzaktan eğitime açmak ve uygulamak öncelikli olarak ele alınabilir. Eğitim, üniversitenin öncelikli işlevlerinden biri olduğundan, ders içeriklerinin oluşturulması ve ders yönetim sisteminin yönetimi, dış kaynak kullanarak üniversite dışına bırakılmamalıdır. Ancak uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik destek dış kaynak kullanılarak satın alınabilir veya kiralanabilir.

Uzaktan eğitim eş zamansız (asen kron) ve eş zamanlı (sen kron) olarak verilebilmektedir. Eş zamansız eğitim, katılımın zamana yayıldığı eğitim sistemi olup öğrenciler istedikleri zaman ve mekânda dersleri takip edebilme imkânına sahiptirler. Eş zamanlı eğitim ise katılımın eş zamanlı olarak yapıldığı eğitimdir(Kaya,2002). Uzaktan eğitim yoluyla verilen üniversitelerde ortak zorunlu dersler, eş zamansız veya eş zamanlı olarak verilmektedir. Bazı üniversitelerde ise her iki şekilde verilmekte olup eş zamanlı derslere katılan öğrenciler aynı

zamanda eş zamansız olarak da kaçırdıkları ve tekrar izlemek istedikleri dersleri takip edebilme imkanına sahiptir.

Uzaktan eğitimin avantajları, ortak zorunlu derslerin uygulamasında yaşanan fiziki mekân problemleri, sınav uygulamalarındaki yetersizlikler, öğretim üyesi eksikliği, dersin öğretim yöntemleri ve öğretim materyallerinin kullanımı konusundaki yetersizlikleri çözmeye konusunda alternatif bir yol olarak görülmüş ve çeşitli üniversitelerde kullanılmaya başlanmıştır(Akbaba vd., 2016).

2010’lu yıllarda Türkiye’de yükseköğretimle ilgili hedeflere ulaşmada açık ve uzaktan eğitimden yararlanılmasına yönelik hedef ve stratejiler üzerine yoğun çalışmalar yapılmaktadır.

Yükseköğretim Genel Kurulu’nun 01.02.2013 tarihli toplantısında alınan kararlara göre; *“Yükseköğretim kurumlarının; ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde diploma programları ile senatoları tarafından uygun görülmesi halinde, birinci ve ikinci öğretim programlarındaki bazı dersleri uzaktan eğitim yoluyla verilebilir.” “Uzaktan eğitim programları ile uzaktan eğitim yoluyla verilmesi uygun görülen dersler, ağ üzerinden eşzamanlı olarak çevrimiçi teknolojilerle verilir. Derslerin yürütülmesinde kitap, radyo, televizyon, ses ve görüntü diskleri (CD/DVD) vb. çevrimdışı teknolojilerden de yararlanılabilir. Öğretim, yüz yüze ders ve uygulamalarla da desteklenebilir(YÖK, 2013).*

Alınan bu kararlar üniversiteleri, zorunlu ortak dersler olan yabancı dil, Türk dili ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi derslerini uzaktan eğitim uygulaması ile yürütmeye teşvik etmiştir. Tüm ön lisans/lisans programlarında yer alan zorunlu ortak dersler, yapılan bu düzenlemeyle birlikte 119 devlet üniversitesinin 72’sinde (yaklaşık %86) uzaktan eğitim uygulaması ile yürütülmeye başlamıştır.

Ortak Zorunlu Derslerin Uzaktan Eğitim Uygulamalarıyla Gerçekleştirilmesine Yönelik Çalışmalar

Türkiye’de, yükseköğretim kurumlarında, ortak zorunlu dersler olarak okutulan derslerin uzaktan eğitim uygulamalarıyla verilmesi üzerine araştırmalar yapılmaktadır. (Barış, 2015; Doğan ve Tatık, 2015; Sümer, 2016; Yavuzer ve Kahraman, 2013). Bu çalışmalarda, yapıldıkları çalışma gruplarında öğrenci ve öğretmen görüşleri almak suretiyle, ortak zorunlu

derslerin uzaktan öğretim yöntemleriyle verilmesi konusunu incelemiştir. Bu çalışmalardan elde edilen veriler, hem mevcut durumun ortaya koyulması hem de mevcut uygulamaların iyileştirilmesi açısından kullanılmıştır.

Kan ve Fidan(2016)'ın yaptığı araştırmada; uzaktan eğitim ile Türk Dili öğrenmede karşılaşılan olumlu durumlara bakılmıştır. Özellikle derslerin arşivden tekrar izlenmesi, buna bağlı olarak kalıcılığın artması ve paralelinde eksikliklerin fark edilerek kapatılması yaşanan en olumlu durumlar olarak görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminde aktif katılım sağlayarak sisteme kolay adapte olmaları, beraberinde başarının artması ve pekiştirmenin artması gibi olumlu durumların olduğu görülürken, sistemin uygulanma biçimine ilişkin ise sistemin rahat olması, zamandan ve mekândan bağımsız olarak derslerin yürütülmesi olumlu durumlar olarak vurgulanmıştır.

Bozavlı(2017)'nin araştırmasına katılan öğrencilerin, yabancı dil öğretiminde sanal sınıf algılarının belirlenmesine yönelik olarak sorulan sorulara verdikleri cevaplardan, video konferans sistemiyle oluşturulmuş sanal sınıf uygulamalarının doğal olmayan ortamlarda öğrenilen yabancı dilde sözel dil becerilerini geliştirmede en uygun yöntem olduğunu, bu uygulamayı destekledikleri ve bu uygulamayla motivasyonları artmış şekilde sözel iletişim becerilerini geliştirebileceklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca bu araştırmaya katılan öğrenciler gibi araştırmaya katılan tüm öğretmenler de video konferans sistemli sanal sınıfların öğrenenlerin yabancı dilde sözel becerilerini geliştireceğine, onların öğrenme motivasyonlarını artıracığına inanmakta ve bu uygulamanın Türk eğitim sisteminde yer alması gerektiği görüşünü desteklemektedirler.

Öztaş ve Kılıç(2017)'in yaptığı araştırmada ise Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin uzaktan eğitimle verilmesinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Belli ölçütlere göre yapılan değerlendirme sonucu verilerin, öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin uzaktan eğitim olarak verilmesine yönelik tutum düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı oranda farklılaştığı görülmüştür.

Uzaktan eğitim ile yapılan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi derslerine yönelik öğrenci görüşlerinin alınmasına yönelik yapılmış olan bir başka araştırma, bu konuyla ilgili öğrencilerin karşılaştıkları sorunları (derste kullanılan öğretim yöntemlerinin yetersizliği,

dersin sınavlara yönelik olarak işlenmesi ve derste kullanılan öğretim materyallerinin yetersizliği vb.) da gözler önüne sermesi anlamında önemlidir(Akbaba vd., 2015)

Yöntem

Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak geleneksel alanyazın taraması benimsenmiştir. Geleneksel alanyazın taraması çalışmalarında; ilgili alanyazında dağınık bir şekilde yer alan bilgi bir bütün olarak ele alınıp, tartışılan konular arasında bir bağ kurulur veya bir senteze ulaşılır (Baumeister and Leary, 1997). İlk olarak uzaktan eğitime yönelik yapılan tanımlar ele alınmış, devamında ortak zorunlu dersler ve uzaktan eğitim uygulamaları ele alınmıştır. Ardından 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı itibarıyla Türkiye’de bulunan tüm devlet üniversitelerinin ortak zorunlu ders uygulamaları incelenmiş, ortak zorunlu dersleri uzaktan eğitim yöntemleriyle veren üniversitelerin internet sayfalarından edinilen bilgilerle analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında ise ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim yöntemleriyle verilmesi uygulaması literatürden destek alınarak tartışılmıştır.

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Bu araştırma ile Türkiye’deki tüm devlet üniversitelerdeki ortak zorunlu derslerin öğretimini mercek altına alınarak, bu dersleri uzaktan eğitim uygulamaları ile veren üniversiteler incelenmiştir. Yerli ve yabancı alanyazında yer alan temel kaynaklar da taranarak elde edilen veriler ışığında bulgular yorumlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı itibarıyla Türkiye’de var olan 119 devlet üniversitesinin internet sayfaları taranarak toplanmış, ortak zorunlu dersleri uzaktan eğitim yöntemleriyle veren üniversitelerin uygulamaları incelenmiş, belli başlıklara altında sayısal değerler sunulmuştur. Ayrıca yerli ve yabancı kaynaklar taranarak elde edilen bilgiler, toplanan diğer veriler ile birlikte yorumlanmıştır.

Bulgular

2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı itibarıyla ülkemizde bulunan tüm devlet üniversitelerinin internet sayfaları incelenerek, ortak zorunlu ders uygulamaları mercek altına alınmış, ortak zorunlu dersleri uzaktan eğitim yöntemleriyle veren üniversitelerin uygulamaları belirlenen başlıklar altında analiz edilmiş, bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında ülkemizde aktif olarak eğitim veren 119 devlet üniversitesi bulunmaktadır (YÖK, 2019). Bu üniversitelerde, ortak zorunlu derslerin uzaktan ve yüz yüze eğitim uygulamasına ilişkin bilgilere, üniversitelerin internet sitesinden ulaşılarak, uzaktan eğitim merkezlerinin olup olmaması, eş zamanlı-eş zamansız ders verilme durumu, ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitimle verilme durumu ve kullanılan öğrenme yönetim sistemi(Learning Management Systems-LMS) bilgilerini de içerisinde bulunduran Tablo 1 oluşturulmuştur.

No	Adı	UZEM	Web sayfası	Dersler	Yöntem	LMS
1	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	✓	https://ibuzem.ibu.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
2	Abdullah Gül Üniversitesi	✗	-	-	-	-
3	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	✓	https://uzeb.atu.edu.tr	ATB,TDB	Eş zamanlı	ALMS
4	Adıyaman Üniversitesi	✓	http://uzem.adiyaman.edu.tr/	ATB,TDB,E NF	Eş zamanlı	ALMS
5	Adnan Menderes Üniversitesi	✓	https://aduzem.adu.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	-
6	Afyon Kocatepe Üniversitesi	✓	https://aku.edu.tr/uzaktan-egitim/	ATB,TDB,E NF	Eş zamanlı	Moodle
7	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	✓	http://aicuzem.agri.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	Moodle
8	Ahi Evran Üniversitesi	✓	http://uzem.ahievran.edu.tr/	-	-	-
9	Akdeniz Üniversitesi	✓	http://akuzem.akdeniz.edu.tr/	-	Eş zamanlı	ALMS
10	Aksaray Üniversitesi	✓	http://asuzem.aksaray.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
11	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	✗	-	-	-	-
12	Amasya Üniversitesi	✓	http://uzem.amasya.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
13	Anadolu Üniversitesi	✗	https://www.anadolu.edu.tr/e-egitim	-	-	EKAMPUS
14	Ankara Üniversitesi	✓	https://ankuzem.ankara.edu.tr/	TDB,YDB,E NF	Eş zamanlı	Moodle

15	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	✘	-	-	-	-
16	Ankara Müzik Ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	✘	-	-	-	-
17	Ardahan Üniversitesi	✘	-	-	-	-
18	Artvin Çoruh Üniversitesi	✓	https://uzem.artvin.edu.tr/	ATB,TDB	Eş zamanlı	Moodle
19	Atatürk Üniversitesi	✓	https://atauzem.atauni.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
20	Balıkesir Üniversitesi	✓	https://uzem.balikesir.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	Moodle
21	Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	✓	https://uzem.bandirma.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
22	Bartın Üniversitesi	✓	https://uzem.bartın.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
23	Batman Üniversitesi	✓	uzem.batman.edu.tr			ALMS
24	Bayburt Üniversitesi	✓	https://bayuzem.bayburt.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamansız	Moodle
25	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	✓	http://w3.bilecik.edu.tr/uzem/	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	Moodle
26	Bingöl Üniversitesi	✓	http://www.bingol.edu.tr	ATB,TDB,Y DB	Eş zamansız	Moodle
27	Bitlis Eren Üniversitesi	✓	http://www.beu.edu.tr/Birim.aspx?Id=52	ATB	Eş zamansız	-
28	Boğaziçi Üniversitesi	✓	http://uzem.boun.edu.tr/	-	-	Blackboard
29	Bozok Üniversitesi	✓	http://bozok.edu.tr/uzem	-	-	-
30	Bursa Teknik Üniversitesi	✘	-	-	-	-
31	Celal Bayar Üniversitesi	✓	http://uzem.cbu.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	ALMS
32	Cumhuriyet Üniversitesi	✓	http://cuzem.cumhuriyet.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	ToltekLMS
33	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	✓	http://comuzem.comu.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	Moodle
34	Çankırı Karatekin Üniversitesi	✓	https://cakuzem.karatekin.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	-	Moodle
35	Çukurova Üniversitesi	✓	http://cuzem.cu.edu.tr/tr/	TDB	Eş zamanlı	olivesLMS
36	Deniz Harp Okulu	✘	-	-	-	-
37	Dicle Üniversitesi	✓	http://www.dicle.edu.tr/duzem	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	Moodle
38	Dokuz Eylül Üniversitesi	✓	https://deuzem.deu.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	DE-OYS
39	Dumlupınar Üniversitesi	✓	http://uzem.dpu.edu.tr	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	ALMS
40	Düzce Üniversitesi	✓	https://uzem.duzce.edu.tr/	ATB,TDB,ENF	Eş zamanlı	Moodle
41	Ege Üniversitesi	✓	https://uzem.ege.edu.tr/	YDB	Eş zamanlı	Moodle
42	Erciyes Üniversitesi	✓	http://eruzem.erciyes.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
43	Erzincan Üniversitesi	✓	http://uzem.erzincan.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ToltekLMS
44	Erzurum Teknik Üniversitesi	✘	-	-	-	-

45	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	✓	http://uzem.ogu.edu.tr/	YDB	Eş zamanlı	Canvas
46	Fırat Üniversitesi	✓	http://fuzem.firat.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
47	Galatasaray Üniversitesi	✗	-	-	-	-
48	Gazi Üniversitesi	✓	http://guzem.gazi.edu.tr/	İş Sağ. ve G.Özel Eğitim	Eş zamanlı	ALMS
49	Gaziantep Üniversitesi	✓	http://uzem.gantep.edu.tr/	-	-	Moodle
50	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	✓	http://guzem.gop.edu.tr	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	Moodle
51	Gebze Teknik Üniversitesi	✗	-	-	-	-
52	Giresun Üniversitesi	✓	http://uzem.giresun.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	Moodle
53	Gümüşhane Üniversitesi	✓	http://uzem.gumushane.edu.tr/	ATB,TDB	Eş zamansız	Web Sayfası
54	Hacettepe Üniversitesi	✓	http://www.huzem.hacettepe.edu.tr/	TDB	Eş zamanlı	Blackboard
55	Hakkari Üniversitesi	✗	-	-	-	-
56	Harran Üniversitesi	✓	http://haruzem.harran.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	Web Sayfası
57	Hava Harp Okulu	✗	-	-	-	-
58	Hitit Üniversitesi	✓	http://uzem.hitit.edu.tr/tr	ATB,TDB	Eş zamansız	Moodle
59	İğdir Üniversitesi	✓	http://uzmer.igdir.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
60	İnönü Üniversitesi	✓	https://inuzem.inonu.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
61	İskenderun Teknik Üniversitesi	✗	-	-	-	-
62	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	✓	https://uzem.medeniyet.edu.tr/tr	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
63	İstanbul Üniversitesi	✗	-	-	-	-
64	İstanbul Teknik Üniversitesi	✗	-	-	-	-
65	İzmir Bakırçay Üniversitesi	✗	-	-	-	-
66	İzmir Demokrasi Üniversitesi	✓	http://uzem.idu.edu.tr/	-	-	-
67	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	✓	http://uzaum.ikc.edu.tr/	-	-	İKÇU ÖYS
68	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	✗	-	-	-	-
69	Kafkas Üniversitesi	✓	https://www.kafkas.edu.tr/kauzem	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	ALMS
70	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	✓	http://uzem.ksu.edu.tr/	-	-	ALMS
71	Karabük Üniversitesi	✓	https://kbuzem.karabuk.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	Moodle
72	Karadeniz Teknik Üniversitesi	✓	http://uzem.ktu.edu.tr/	ATB,TDB,ENF	Eş zamansız	Web Sayfası
73	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	✓	http://kmu.edu.tr/uzem	ATB,TDB,Y DB	Eş zamansız	ALMS
74	Kara Harp Okulu	✗	-	-	-	-

75	Kastamonu Üniversitesi	✓	https://kuzem.kastamonu.edu.tr	ATB,TDB,YDB	Eş zamanlı	Moodle
76	Kırıkkale Üniversitesi	✓	https://kuzem.kku.edu.tr/	ATB,TDB,ENF	Eş zamanlı	KUZEM Portal
77	Kırklareli Üniversitesi	✓	http://kluzem.klu.edu.tr/	ATB,TDB,ENF,YDB	Eş zamanlı	ALMS
78	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	✓	http://uzek.kilis.edu.tr/	ATB,TDB,YDB	Eş zamanlı	ALMS
79	Kocaeli Üniversitesi	✓	http://uzem.kocaeli.edu.tr	ATB,TDB,YDB,ENF	Eş zamanlı	Moodle
80	Necmettin Erbakan Üniversitesi	✓	https://www.erbakan.edu.tr/uzaktanegitim	-	-	ENOCTA
81	Mardin Artuklu Üniversitesi	✓	http://www.artuklu.edu.tr/mauzem	ATB,TDB,YDB	Eş zamanlı	Moodle
82	Marmara Üniversitesi	✓	http://uzem.marmara.edu.tr	-	-	ALMS
83	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	✓	https://uzem.mehmetakif.edu.tr/	ATB,TDB	Eş zamanlı	Moodle
84	Mersin Üniversitesi	✓	http://www.mersin.edu.tr/akademik/uzaktan-egitim-merkezi	-	-	-
85	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	✗	-	-	-	-
86	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	✓	uzem.mu.edu.tr	ATB,TDB,YDB,ENF	Eş zamanlı	Moodle
87	Millî Savunma Üniversitesi	✗	-	-	-	-
88	Munzur Üniversitesi	✗	-	-	-	-
89	Mustafa Kemal Üniversitesi	✓	http://www.mku.edu.tr	ATB,TDB,YDB	Eş zamanlı	ALMS
90	Muş Alparslan Üniversitesi	✓	http://www.alparslan.edu.tr	TDB	Eş zamanlı	ALMS
91	Namık Kemal Üniversitesi	✓	http://nkuzem.nku.edu.tr/	ATB,TDB,YDB	Eş zamanlı	ALMS
92	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	✓	https://nuzem.nevsehir.edu.tr/	ATB,TDB,YDB,ENF	Eş zamanlı	ALMS
93	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	✗	-	-	-	-
94	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	✓	https://uzem.omu.edu.tr/	ATB,TDB,YDB,İş güvenliği	Eş zamanlı	Moodle
95	Ordu Üniversitesi	✓	http://uzem.odu.edu.tr/	ATB,TDB,YDB	Eş zamansız	Moodle
96	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	✗	-	-	-	Moodle
97	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	✗	-	ATB,TDB,ENF	Eş zamansız	ALMS
98	Ostim Teknik Üniversitesi	✗	-	-	-	-
99	Pamukkale Üniversitesi	✗	-	ATB,TDB,YDB	Eş zamanlı	Pusula
100	Polis Akademisi	✗	-	-	-	-
101	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	✓	http://uzem.erdogan.edu.tr	ATB,TDB	Eş zamansız	Moodle

102	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi	✘	-	-	-	-
103	Sakarya Üniversitesi	✓	http://uzem.sakarya.edu.tr	ATB,TDB,Y DB,İş Güvenliği	Eş zamanlı	ALMS
104	Selçuk Üniversitesi	✓	http://www.selcuk.edu.tr/	-	-	ALMS
105	Siirt Üniversitesi	✓	http://uzaktanegitim.siirt.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamansız	Moodle
106	Sinop Üniversitesi	✓	http://sinuzem.sinop.edu.tr	ATB,TDB	Eş zamansız	ALMS
107	Süleyman Demirel Üniversitesi	✘	-	-	-	-
108	Şırnak Üniversitesi	✘	-	-	-	-
109	Trakya Üniversitesi	✓	https://tuzem.trakya.edu.tr	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS
110	Türk Alman Üniversitesi	✘	-	-	-	-
111	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	✓	https://www.sbu.edu.tr	-	-	-
112	Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	✘	-	-	-	-
113	Uludağ Üniversitesi	✓	http://uludag.edu.tr/uzem	-	-	ALMS
114	Uşak Üniversitesi	✘	-	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	Moodle
115	Yalova Üniversitesi	✓	http://yuzem.yalova.edu.tr	ATB,TDB,Y DB,ENF	Eş zamanlı	ÜBYS
116	Yıldız Teknik Üniversitesi	✓	http://www.uzem.yildiz.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	-
117	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	✓	https://aybu.edu.tr/uzem/	ATB	-	Moodle
118	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	✓	http://yuzem.yyu.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	Moodle
119	Bülent Ecevit Üniversitesi	✓	http://uzem.beun.edu.tr/	ATB,TDB,Y DB	Eş zamanlı	ALMS

Ülkemizde 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı itibarıyla devlet üniversitelerinde verilen ortak zorunlu derslerin eş zamanlı-eş zamansız verilme durumu Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2	
<i>Ortak Zorunlu Derslerin Eş Zamanlı-Eş Zamansız Verilme Durumu</i>	
Ortak Zorunlu Dersleri	
Uzaktan Eğitimle Veren Devlet Üniversiteleri	72
Eş Zamanlı (Senkron)	57
Eş Zamansız (Asenkron)	13
Bilgisine Ulaşılamayan	2

Tablo 3'te ise hangi ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim yöntemleriyle verildiğiyle ilgili veriler yer almaktadır.

Tablo 3	
<i>Uzaktan Eğitim Uygulamalarıyla Verilen Ortak Zorunlu Dersler</i>	
Ders Adı	Üniversite Sayısı
ATB(Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi)	66
TDB (Türk Dili)	68
ENF (Bilgisayar)	20
YDB (Yabancı Dil)	54

Ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim uygulamaları ile verilmesini gündemlerine alan üniversiteler genellikle birden fazla dersi bir arada vermektedir. Çünkü öğrenciler genellikle bu dersleri aynı yarıyıldan almaktadırlar ve aynı teknolojik imkanlar kullanılmaktadır. Ancak bazı üniversiteler özellikle içerik hazırlama konusunda yaşanan sorunlar sebebiyle tüm ortak zorunlu dersleri verememektedirler. Tablo 4'te ortak zorunlu derslerin bir arada verilme durumu yer almaktadır.

Tablo 4	
<i>Ortak Zorunlu Derslerin Bir Arada ya da Ayrı Olarak Uzaktan Eğitim Uygulamalarıyla Verilme Durumu</i>	
Ders Adı	Üniversite Sayısı
ATB(Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi)	2
TDB(Türk Dili)	3
YDB(Yabancı Dil)	2
ATB ve TDB(Türk Dili)	7
ATB, TDB ve ENF (Bilgisayar)	6
ATB, TDB, ENF, YDB(Yabancı Dil)	13
ATB, TDB, YDB	38
TDB, YDB, ENF	1
Toplam	72

Uzaktan veya harmanlanmış eğitimde öğrencilerin ders seçimi ve derse kaydı, içeriklerin sunumu, ölçme ve değerlendirme, kullanıcı bilgilerinin izlenmesine olanak sağlayan yönetim yazılımlarına Öğretim Yönetim Sistemi denir. Öğrenim Yönetim Sistemleri “ÖYS” (Learning Management System, LMS) öğrenme aktivitelerinin yönetimini sağlayan yazılımlardır. Öğrenme materyali sunma, sunulan öğrenme materyalini paylaşma ve tartışma, kurs kataloglarını yönetme, ödevler alma, sınavlara girme, bu ödev ve sınavlara ilişkin geribildirim sağlama, öğrenme materyallerini düzenleme, öğrenci, öğretmen ve sistem kayıtlarını tutma, raporlar alma gibi işlevleri sağlarlar. Öğretim yönetim sistemlerini başta eğitim-öğretim kurumları olmak üzere özel amaçlı olarak insan kaynaklarının gelişimi için işletmeler ve genel amaçları için değişik kurumlar kullanmaktadır.

Tablo 5		
<i>Kullanılan Öğrenme Yönetim Sistemleri(LMS)</i>		
Ders Yönetim Sistemi	Servis Sağlayıcı	Üniversite Sayısı
ALMS	Özel şirket	35
Blackboard	Özel şirket	2
ENOCTA	Özel şirket	1
ToltekLMS	Özel şirket	2
Moodle	Üniversite	31
CanvasLMS	Üniversite	1
Özgün LMS	Üniversite	7
Web Sayfası	Üniversite	3
LMS bilgisine ulaşılamayan	-	8
LMS olmayan/uzaktan eğitim yapmayan	-	29
Toplam	-	119

Tablo 5’te görüldüğü üzere; ortak zorunlu derslerin uzaktan öğretim uygulamalarıyla verildiği 72 devlet üniversitesinin 30 tanesinde kullanılan ders yönetim sistemlerinin yönetimi üniversite dışına bırakılmış, 38 tanesi ise üniversite kaynakları kullanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 6 <i>Ortak Zorunlu Dersler ve UZEM İlişkisi</i>	
Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi(UZEM) Olan Üniversite Sayısı	85
UZEM Desteğiyle Ortak Zorunlu Dersleri Veren Üniversite Sayısı	69
UZEM Olduğu Halde Ortak Zorunlu Dersleri Vermeyen Üniversite Sayısı	16
Farklı Bir Birim Desteği İle Ortak Zorunlu Dersleri Veren Üniversite Sayısı	3

Tablo 6 incelendiğinde 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı itibarıyla ülkemizde mevcut bulunan 119 devlet üniversitesinin 85 tanesinde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi(UZEM) bulunmaktadır. Bunlardan 69 tanesi ortak zorunlu dersleri UZEM desteği ile verirken, 3 tanesi bünyesinde UZEM yer almadığı halde, farklı bir birimin desteği ile bir öğrenme yönetim sistemi kullanarak ortak zorunlu dersleri uzaktan eğitim uygulamaları ile vermektedir.

Yorumlar

Ortak zorunlu dersler olarak adlandırılan Türk Dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Yabancı Dil ve Bilgisayar dersleri, öğrencilerin, üniversiteye kadar olan öğretim kademelerinde aldıkları ve ön bilgi düzeylerinin nispeten yüksek olduğu derslerdir. Ortak zorunlu derslerin tüm bölümlerde veriliyor olması, derslik ve öğretim elemanı sıkıntısı gibi faktörler de bu derslerin UZEM desteği ile eş zamanlı(senkron) veya eş zamansız (asenkon) verilmesi için en uygun dersler olarak görülmesini sağlamıştır. Bu nedenlerle, bu dersleri uzaktan eğitim uygulamaları ile üniversite kademesine taşımak oldukça uygun bulunmaktadır. Uzaktan eğitim uygulamaları ile verilen derslerde öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almaları gerekliliği dikkate alındığında, yükseköğretimin en uygun yaş kademesi olduğu açıktır.

Uzaktan eğitim uygulamalarının yürütülmesinde öğrenme yönetim sistemi büyük önem taşımaktadır. Kullanılan öğrenme yönetim sistemi derslere ait videolara ve yazılı-görsel tüm materyallere bir arada ulaşmayı sağlarken aynı zamanda öğrenci ve eğitmen hareketlerini raporlama özellikleri de sağlamaktadır. 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı itibarıyla ülkemizde uzaktan eğitim uygulamalarına yer veren 90 devlet üniversitesinden yaklaşık yarısı öğrenme yönetim sistemi hizmetini açık kaynak kodlu veya özgün yazılımlar aracılığıyla kendi

içerisinde sunarken diğer yarısı öğrenme yönetim sistemi hizmetini özel bir şirketten almaktadır.

Uzaktan eğitim uygulama ve araştırma merkezleri(UZEM), üniversiteler bünyesinde açılan, uzaktan eğitim süreçlerinde başarıyı ve niteliği artırmayı amaçlayan, aynı zamanda uzaktan eğitim yöntemiyle ders vermek isteyen öğretim elemanlarının gerekli bilgi ve becerilerle donatılmasını sağlayarak, tüm uzaktan eğitim süreçlerinin idaresini ve eşgüdümü yapan müdürlüklerdir. UZEM, üniversitelerde öğretim teknolojilerinin tanıtılması, kullanımının özendirilmesi ve yaygınlaştırılması, öğretim ortamlarında yenilikleri takip edilmesi ve yenilikçi ortamları yaratması amacıyla kurulmuştur. Bu birimin varlığı üniversitelerin uzaktan eğitim potansiyellerini artırmaları açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde de UZEM desteği ile ortak zorunlu dersleri uzaktan eğitim uygulamaları ile sunan üniversitelerin sayıca fazlalığı (69), farklı birimlerin desteği ile ortak zorunlu dersleri uzaktan eğitim uygulamaları ile sunan üniversite sayısının çok az (3) oluşu UZEMlerin varlığının önemini göstermektedir.

Sonuçlar

Ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim uygulamalarıyla verilmesi 2010'lu yıllarda hızla yaygınlaşmıştır. Bazı üniversiteler eş zamanlı dersler yaparak, belirlenen gün ve saatte öğrencilerin farklı yerlerden internet üzerinden sanal sınıfa girmeleri yoluyla yaparken, bazı üniversiteler eş zamansız olarak, önceden videoya kaydedilen ve öğrenme yönetim sistemine yüklenen dersler yoluyla gerçekleştirmektedir. Eş zamanlı uygulamalara katılımı bazı üniversiteler zorunlu tutup devamsızlık raporu almakta, bazıları ise canlı derslere katılmayan öğrencilerin farklı zamanlarda dersin video kaydını izlemelerini yeterli görmektedir. Canlı derslere katılımı ve video kayıtlarını izlemeyi zorunlu tutmayan örnekler de mevcuttur. Bunlardan yola çıkarak üniversitelerde ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitimin farklı uygulamalarıyla verilmesinin yaygınlaştığı ancak uygulamada bir birliğin olmadığı söylenebilir.

Tüm bulgu ve yorumlardan yola çıkılarak, Türkiye'de devlet üniversitelerinde verilmekte olan ortak zorunlu derslerin, uzaktan eğitim uygulamaları ile sunulmasının gündeme alındığı, UZEMlerin sayısının hızla arttığı, farklı öğrenme yönetim sistemlerinin kullanıldığı ve uygulamaların eş zamanlı-eş zamansız olması şeklinde farklıların bulunduğu

görülmektedir. Henüz ortak zorunlu dersleri, uzaktan eğitim uygulamaları ile vermeyen üniversitelerin de gelişmeler ışığında bu yöndeki çalışmalarına hız verecekleri öngörülmektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Üniversitelerin, ortak zorunlu derslerin dışında hangi dersleri uzaktan öğretim uygulamalarıyla verdiği araştırılabilir,
- Ortak zorunlu dersleri uzaktan eğitim uygulamaları ile veren üniversitelerdeki öğrencilerin beklentileri ve memnuniyet düzeyleri incelenebilir,
- Ortak zorunlu dersleri uzaktan eğitim uygulamaları ile vermeyen üniversitelerin uygulamaları detaylandırılabilir,
- Üniversitelerin uzaktan eğitim merkezleri bünyesinde hangi bölümlerin/programların yer aldığı incelenebilir.

Kaynakça

- Alkan, C. (1997). Eğitim teknolojisinin ikibinli yıllarda yapılandırılması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (4).
- Akbaba, B., Kaymakçı, S., Birbudak, T.S., Kılcan, B. (2016) Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitimle Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi öğretimine yönelik görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi - Journal of Theoretical Educational Science*, 9(2), 285-309.
- Balaban, M.E. (2012) Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitim ve bir proje önerisi. Işık Üniversitesi.
- Barış, M.F. (2015) Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime yönelik tutumlarının incelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5/2 (Ağustos/August 2015) ss. 36-46.
- Baumeister, R.F. and Leary, M.R. (1997) Writing narrative literature reviews. *Review of General Psychology*, 3, 311-320.
- Bates, A.W(Tony). (2015) *Dijital çağda öğretim*. Çeviren: Müge Adnan. Editörler: Müge Adnan / Yasemin Gülbahar Güven. <https://pressbooks.bccampus.ca/tonybates/> adresinden 05.04.2019 tarihinde erişildi.
- Bozavlı, E. (2017). Yeni teknolojiler ışığında eğitim aktörlerinin yabancı dil öğretiminde sanal sınıf algıları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Mart 2017 21(1): 347-358.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUAd*, 3(2), 85-124.
- Doğan, S. Tatık, R.Ş. (2015) Marmara Üniversitesi’ndeki uzaktan eğitim uygulamasının öğrenci görüşleriyle değerlendirilmesi. *Route Educational and Social Science Journal* Volume 2(1), January 2015.
- Sümer, M. Kurtoğlu-Erden, M. (2015) Sanal derslere ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *3. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu*, Trabzon, Türkiye, Volume: 3.
- Karataş, E. (2003). Yüz yüze ve uzaktan eğitimde öğrenme deneyimlerinin eşitliği. *Eğitim Bilimleri Ve Uygulama*, 2(3), 91-104.
- Karasar, Ş. (2004) Eğitimde yeni iletişim teknolojileri-internet ve sanal yüksek eğitim. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*. ISSN: 1303-6521 volume 3 Issue 4 Article 16.
- Kan, A.Ü., Fidan, E.K. (2016). Türk Dili dersinin uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin öğrenci algıları. *Turkish Journal of Educational Studies*. Cilt 3, Sayı 2.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Pegem A Yayıncılık.
- Öztaş, S, Kılıç, B.(2017). Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi dersinin uzaktan eğitim şeklinde verilmesinin öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 6 (2),268-293.DOI: 10.17497/tuhed.327979.

Paulsen F. M., Online education systems: Discussion and definition of terms, July 2002 <http://www.nettskolen.com/forskning/Definition%20of%20Terms.pdf> adresinden erişildi.

Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel.

Yavuzer, H., Kahraman, B. (2013). Nevşehir Üniversitesi'ndeki uzaktan eğitime sosyolojik bir bakış. *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2 (2013) 131-154.

Yenal, A. Ç. (2009). *Uzaktan Eğitim*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.